

MEMORANDAMU NGA HA TSHIPIKWA TSHA MULAYOTIBE WA KHWINISO YA U ODITHA KUSHUMISELE KWA MASHELENI A TSHITSHAVHA, 2018

1. MARANGAPHANDA

1.1 Mulayo wa U oditha Kushumiselwe kwa Masheleni a Tshitshavha, 2004 (Mulayo wa 25 wa 2004) (nga murahu wa vhidzwa u pfi 'mulayo muhulwane'), u newa maanda khethekanyo ya 188 na 189 wa Mulayotewa wa Riphabuiki ya Afrika Tshipembe, 1996 ('Mulayotewa') u thoma na u netshedza mishumo ya u oditha mihulwane kha Muoditha Dzhenerała. A tshi khou dzhiela ntha mbetshelwa dzi re kha Mulayotewa, o vhala na Mulayo muhulwane, Muoditha Dzhenerała u vha na tshikhala tshihulwane tsha vhuqilangi, tshi mu tendelaho u khetha ndila dzi shumaho u bveledzisa ndaela ya ndayotewa.

1.2 Fhedziha, Mulayo muhulwane a u fhi Muoditha Dzhenerała maanda a u shumisa themendelo dzawe kha u todisisa mvelelo dza odithi dzi sa takadziho kana u wana murahu ndozwo dzo iteaho kha Muvhuso. Ngauralo kha nyimele iyi, Muoditha Dzhenerała u ditika nga vhalanguli vhawe u shumisa themendelo.

1.3 Kha miŋwaha ya 13 yo fhiraho u bva tshe Mulayo muhulwane wa thoma u shuma, ndingedzo dza Muoditha Dzhenerała dza u netshedza ndatiso kha ndaulo i si yavhuqi ya kushumisele kwa masheleni u bva kha mivhigo yawe zwo disa mvelelo dzo tangananaho. Nwaha nga nwaha Muoditha Dzhenerała u vhiga masheleni manzhi vhukuma o tambiswaho na o shumiswaho nga ndila i si yone hu songo wanala na thendelo.

2. TSHIPIKWA TSHA MULAYOTIBE

Tshipikwa tsha Mulayotibe wa u Oditha Kushumisele kwa Masheleni a Tshitshavha. 2018 (nga murahu wa vhidzwa u pfi "Mulayotibe), ndi u toda u

khwinisa Mulayo muhulwane u itela u engedza mishumo ya Muoditha Dzheneraļa uri a wane murahu ndozwo yo iteaho kha Muvhuso khathihi na u fhirisela mvelelo dza odithi dzi si dzavhuđi u itela t̄hođisiso, u bvisela khagala ndaela ya Muoditha Dzheneraļa ya u ita mushumo wa u oditha wa dzitshaka na u oditha kushumisele kwa masheleni; na u vhekanya nzudzanyo dza Muoditha Dzheneraļa u ya nga maitete a zwino a khwinesa.

3. ZWI RE NGOMU KHA MULAYOTIBE

3.1 Tshipiđa tsha 1 tsha Mulayotibe tshi dzhenisa t̄halutshedzo ntswa kha Mulayo muhulwane.

3.2 Tshipiđa tsha 2 tsha Mulayotibe tshi dzhenisa khethekanyo t̄hukhu ya (3A) kha khethekanyo ya 4 ya Mulayo muhulwane une wa mandafhadza Muoditha Dzheneraļa u randela t̄hođe dza uri a nga shumisa hani tsheo yawe musi a tshi khou oditha kushumisele kwa masheleni dzo sumbedzishwaho kha khethekanyo ya 4 (4) ya Mulayo muhulwane u itela uri tsheo ya Muoditha Dzheneraļa na musi hu na inwe yo fhambanaho na mulayo.

3.3 Tshipiđa tsha 3 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 5 nga u engedzedza mishumo ya Muoditha Dzheneraļa.

Tshipiđa tsha 3 tshi khwinisa khethekanyo ya 5(1) ya Mulayo muhulwane nga u dzhenisa mbetshelwa dzi neaho ndaela Muoditha Dzheneraļa u oditha kushumiselwe kwa masheleni na u netshedza tshumelo dza u oditha kha madzangano a dzitshaka, zwiimiswa kana madzangano fhedzi arali ho tevhezwa dziinwe ndaela.

Khethekanyo ya 3 i dzhenisa hafhu khethekanyo t̄hukhu ntswa (1A) na (1B) kha khethekanyo ya 5 ya Mulayo muhulwane. Khethekanyo t̄hukhu ntswa (1A) i mandafhadza Muoditha Dzheneraļa u wana murahu ndozwo u bva kha muofisiri wa zwa masheleni, ndangulo ya zwa masheleni kana

ndangulo dza zwa masheleni zwi tshi bva kha uri ndozwo yo iteaho kha Muvhuso nga vhanga la u sa vha hone ha thalutshedzo i fushaho ya uri ndi ngani ndozwo yeneyo i songo badelwa.

Zwiñwe hafhu, tshipiḁa tsha 3 tshi khwinisa khethekanyo ya 5(2) ya Mulayo muhulwane nga u netshedza mathomo na mishumo ya komiti ya miholo.

3.4 Tshipiḁa tsha 4 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 7(1A) ya Mulayo muhulwane nga u netshedza uri Khomishini yo Diimisaho, uri musi i tshi dzhia tsheo nga ha muholo wa Muoditha Dzheneraḁa, i fanela u kwamana na komiti ya miholo ntswa ine ya khou bva u thomiwa.

3.5 Tshipiḁa tsha 5 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 10 ya Mulayo muhulwane nga u netshedza uri Muoditha Dzheneraḁa zwa zwino u fanela u rumela muvhigo nga ha kushumisele kwa masheleni na odithi ya dzitshaka, zwine zwa zwino zwi nga itwa, u rumela muvhigo nga ha mafhungo mañwe na mañwe a iswaho kha tshiimiswa tsho teaho uri hu itiwe thodisiso, u rumela mivhigo nga ha thanziela dzo netshedzwaho u wana murahu ndozwo na nga ha zwidodombedzwa zwa tshelede yo waniwaho murahu na tshelede yo dzheniswaho kha Tshikwama tsha Mbuelo tsha Lushaka na Tshikwama tsha Mbuelo tsha Vundu.

3.6 Tshipiḁa tsha 6 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 20(2) ya Mulayo muhulwane u sedzulusa zwi re ngomu kha muvhigo wa odithi malugana na zwitatamennde zwa masheleni.

3.7 Tshipiḁa tsha 7 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 23 ya Mulayo muhulwane nga u netshedza thendelano nga ha mbadelo kana phesenthe dza nḁhesa dza u oditha dziḁe dza tea u badelwa u bva kha khethe ya Vhufaragwama ha Lushaka.

3.8 Tshipiḁa tsha 8 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 34 ya Mulayo muhulwane u itela uri Muoditha Dzheneraḁa a, te muholo, pfanelo na mbuelo dza vhashumi, a ṭanganedze themendelo ya miholo ya komiti ya miholo.

3.9 Tshipiḁa tsha 9 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 40(1) ya Mulayo muhulwane nga u ṅetshedza uri Muoditha Dzheneraḁa, vhudzuloni ha Mufarisa Muoditha Dzheneraḁa, u fanela u wana na u thola miraḁo ya komiti ya u oditha.

3.10 Tshipiḁa tsha 10 tsha Mulayotibe tshi khwinisa khethekanyo ya 52 ya Mulayo muhulwane nga u ta khethekanyo dza ndaulo dzine dza tea kana dza nga itwa nga Muoditha Dzheneraḁa.

3.11 Tshipiḁa tsha 11 tshi ṅetshedza ṭhoho dza mafhungo pfufhi na datumu ya u thoma

4. U KWAMEA HA MADZANGANO NA VHASHUMI

Hu khou anganyelwa uri hu tea u engedzwa miṅwe miraḁo miraru ya vhashumi vhane vha ḁo tholiwa u itela u thoma mishumo yo engedziwaho.

5. U KWAMEA HA MASHELENI A MUVHUSO

Mbadelo dzine dza khou anganyelwa dza u ita mushumo wo engedziwaho wa Muoditha Dzheneraḁa dzi henefha kha R33 956 979 nga ṅwaha lwa miṅwaha miraru ya u thoma nga murahu ha u thoma u shuma ha Mulayotibe. Tshelede iyi i ḁo khwiniswa musi maitete maswa a tshi aluwa nga murahu ha tshifhinga. Khwiniso dzo salaho a dzi nga ḁo kwamea nga mbadelo dza Muvhuso.

6. MIHASHO, ZWIIMISWA KANA VHATHU VHO KWAMIWAHO

Vhathu vha kwameaho vha tevhelaho vho kwamiwa:

- Muoditha Dzhenerala;
- Vhufaragwama ha Lushaka

7. MAITELE A PHALAMENDE

7.1 Komiti i dzinginya uri Mulayotibe u fanela u itwa u ya nga maitete e a thomiwa nga khethekanyo ya 75 ya Mulayotewa sa i zwi u si na mbetshelwa dzine maitete o sumbedziswa kha khethekanyo ya 74 kana 76 ya Mulayotewa a shuma.

7.2 Komiti dzhia uri a zwi ngo tea u fhirisela Mulayotibe uyu kha Nn̄du dza Lushaka dza Vharangaphanda vha Sialala u ya nga khethekanyo ya 18(1)(a) ya Mulayo wa Muhanga wa Vhuvhusi na Vhurangaphanda ha Sialala, 2003 (Mulayo wa 41 wa 2003), sa i zwi u si na mbetshelwa dzi kwamaho milayo ya sialala kana mikhwa ya zwitshavha zwa sialala.